

باسمه تعالی

آشنایی با ساختار مقاله علمی

از مهم‌ترین روش‌های انتقال اطلاعات، تدوین و انتشار مقاله علمی است. مقاله به منزله یک سند علمی و ملاک ارزیابی توان علمی نویسنده است.

اجزاء مقاله علمی:

۱- چکیده

۲- کلید واژه

۳- مقدمه

۴- بدنه یا متن

۵- نتیجه

۶- منابع و مأخذ

شرایط نگارش استاندارد هر بخش، به اختصار از این قرار است:

۱. شرایط عنوان مقاله:

۱,۱. ناظر به مسأله تحقیق و پرسش اصلی؛

۱,۲. بدون ابهام، گویا و رسا و در عین حال مختصر؛

۱,۳. به صورت پرسشی نباشد؛

۱,۴. علمی، به دور از صنایع ادبی و کلیشه‌های رایج.

۲. شرایط چکیده مقاله:

چکیده، نوشته کوتاهی است که بیانگر مسأله و دستاوردهای تحقیق است؛ از این رو باید شرایط ذیل را داشته باشد:

۲,۱. حاوی تبیین مسئله، روش‌ها و یافته‌های پژوهش؛

۲,۲. مختصر و مفید، نهایتاً در ۲۰۰ کلمه؛

۲,۳. دارای جمله‌بندی منسجم و یکپارچه و در قالب یک بند(پاراگراف)؛

۲,۴. بدون استناد، پرسش، وعده، تقدیر و تشکر.

۳. شرایط کلید واژه:

- ۳,۱. هر کلیدواژه، یک کلمه یا نهایتاً متشکل از دو کلمه باشد؛
 ۳,۲. حداقل ۳ و حداکثر ۵ کلمه باشد؛
 ۳,۳. انتخاب آن از میان کلمات کلیدی و تاثیرگذار مقاله باشد.

۴. شرایط مقدمه:

- ۴,۱. بیان کننده مسئله، پیشینه، ساختار و منطق حاکم بر فصول تحقیق؛
 ۴,۲. دارای بیان مختصر و بدون ذکر جزئیات، حداکثر در قالب دو صفحه یا یک ششم کل مقاله؛
 ۴,۳. دارای بافت یک‌دست، پاراگراف‌های پی‌درپی و مرتبط.
 ۴,۴. بدون ذکر خطبه، جملات عاطفی و احساسی و تقدیر و تشکر.

۵. شرایط بدنه یا متن مقاله:

- ۵,۱. لزوم وجود استناد و استدلال مناسب برای تمامی ادعاهای مطرح شده در مقاله با پرهیز از افراط و تفریط در ارجاع‌دهی؛
 ۵,۲. دارای حجم متناسب (حداقل ۳۵۰۰ و حداکثر ۷۰۰۰ کلمه)
 ۵,۳. دارای جمله‌های ساده، گویا و صحیح (از لحاظ دستور زبانی و علمی) و اجتناب از بکار بردن واژگان عربی (بجز در موارد ضروری)
 ۵,۴. دارای عنوان بندی منظم، شماره‌گذاری و رده‌بندی.

۶. شرایط نتیجه:

- ۶,۱. تصریح به دستاوردهای پژوهش؛

۱. پیشینه حاوی مشخصات کامل مقالات یا کتب نوشته شده و کاری که در این باره انجام داده‌اند، به همراه کار جدیدی که نویسنده مقاله قصد انجام آن را داشته و افزونه‌ای که قصد اضافه کردن آن را به کار دیگران دارد.
 ۲. منطق و ساختار مقاله در حقیقت نقشه و شمای کلی مقاله است که باید با بیانی رسا و ساده تبیین شده و ذهنیت مناسبی را در مورد مقاله و راهی را که نویسنده تا نیل به نتیجه دلخواه طی کرده، در اختیار خواننده قرار دهد.
 ۳. افراط: استفاده از نقل قول‌های مستقیم مکرر و غیر ضروری؛
 تفریط: ذکر کلام دیگران بدون ارجاع‌دهی (سرقت علمی) و نگاشتن مقاله بدون استفاده از نظر دیگران و اتکای صرف به نظرات و استدلال‌های نگارنده.

۶,۲. پرهیز از هرگونه ادعای به اثبات نرسیده؛
۶,۳. عدم بیان استنادات، ارجاعات، ادله و شواهد.

۷. شرایط ارجاع‌دهی مقاله:

۷,۱. ارجاع بصورت درون‌متنی؛

۷,۲. شیوه ارجاع:

۷,۲,۱. ارجاع به کتاب:

۱- اثر با یک مؤلف: داخل پرانتز: نام خانوادگی، تاریخ انتشار، شماره صفحه مانند (ابطحی، ۱۳۸۲، ص ۲۷).

• اگر تاریخ انتشار قمری یا میلادی است، نوع تاریخ حتماً با «ق» یا «م» مشخص شود.

۲- اثر با بیش از یک مؤلف: نام خانوادگی آنان به ترتیب به همراه سال انتشار و شماره صفحه مانند (سرمد، بازرگان، حجازی، ۱۳۷۹، ص ۵۰) و بیش از سه مؤلف بود: نام خانوادگی اولین مؤلف و به دنبال آن عبارت «و همکاران» یا «و دیگران» سپس سال انتشار و شماره صفحه مانند (نوربخش و دیگران، ۱۳۶۶، ص ۷۵).

۳- اثر با نام سازمان‌ها و نهادها: نام سازمان به جای نام مؤلف مانند (فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، ۱۳۸۲، ص ۳۴).

۴- دو یا چند اثر یک مؤلف: ذکر همه آثار به ترتیب تاریخ نشر مانند (والاس، ۱۹۸۰م، ص ۱۵؛ ۱۹۸۸، ص ۲۷؛ ۱۹۹۰م، ص ۵).

• اگر چند اثر یک مؤلف در یک سال منتشر شده باشد آثار مختلف او با حروف الفبا از هم متمایز می‌گردند مانند (احمدی، ۱۳۶۵ الف، ص ۲۲؛ ۱۳۶۵ ب، ص ۱۶).

۵- استناد آیات و روایات: ابتدا نام سوره و سپس شماره آیه مانند: (بقره، ۳۹)؛ روایات مانند سایر کتب ارجاع داده می‌شود و در خصوص نهج‌البلاغه نام کتاب و شماره خطبه یا نامه مانند: (نهج‌البلاغه، خطبه ۳۳).

۷,۲,۲. ارجاع‌دهی به مقالات:

ابتدا نام مؤلف یا مؤلفان، سپس تاریخ انتشار، بعد عنوان مقاله، به دنبال آن نام مجله و شماره آن ذکر می‌شود آنگاه شماره صفحات آن مقاله در آن مجله با حروف مخفف صص در فارسی و PP در انگلیسی، مانند: حاجی ده‌آبادی، احمد (۱۳۸۵)، بررسی قاعده درء، مجله فقه و حقوق، ش ۶، صص ۴۱-۳۵.

۷,۲,۳. ارجاع به پایان‌نامه و رساله:

پس از ذکر عنوان باید ذکر شود که آن منبع پایان‌نامه کارشناسی ارشد یا رساله دکتری و به صورت چاپ نشده است، سپس نام دانشگاه به شکل زیر:
ایزدپناه، عباس (۱۳۷۱)، مبانی معرفتی مشاء و اهل عرفان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده. دانشگاه قم.

۷,۲,۴. ارجاع به فرهنگ نامه و دایره المعارف:

در ارجاع نام سرپرست و بقیه موارد مثل کتاب عمل می‌شود مانند:
بجنوردی، سید کاظم و همکاران (۱۳۷۷)، دائرة المعارف بزرگ اسلامی (چاپ دوم)، تهران؛ مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی.

۷,۲,۵. نقل از منابع الکترونیکی (اینترنت):

در ارجاع به منابع الکترونیکی، تنها نام نویسنده و سال نشر ذکر میشود.

نکات:

- در ارجاع‌دهی اگر برای یک مطلب دو منبع یا بیشتر وجود دارد مانند نمونه با «؛» از هم تفکیک می‌شوند: (.....؛؛).
- اگر منابع یک مطلب بیش از سه مورد باشند، باید به پاورقی منتقل شوند.
- در استناد نام مؤلف و صاحب اثر، القاب احترام‌آمیز نظیر: دکتر، پروفیسور، حجت‌الاسلام، آیت‌الله علامه و امثال آن آورده می‌شود؛ مانند: خواجه نصیرالدین طوسی، آخوند خراسانی، امام خمینی، علامه طباطبایی، آیت‌الله جوادی آملی و پروفیسور حسابی.
- در ارجاع‌دهی اگر منبع دو مطلب پیاپی در یک صفحه، دقیقاً یکی باشد از کلمه «همان» استفاده می‌شود و اگر جلد و صفحه آن متفاوت است مانند نمونه درج می‌گردد: همان، ج ۲، ص ۶۸.
- در ارجاع‌دهی اگر مطلب مربوط به چند صفحه پیاپی است، مانند نمونه ثبت می‌شود:
صص ۳۵-۳۰

۷,۳. زیرنویس (پاورقی) توصیفی:

شرایط:

الف- حتی‌الامکان خلاصه باشد.

ب- اصطلاحات تخصصی یا نام اشخاص بیگانه در داخل متن حتماً باید به فارسی نوشته شود و در صورت لزوم معادل خارجی آنها در پاورقی بیاید.

نکته: شماره پاورقی‌ها در هر صفحه از «۱» شروع می‌شود.

۷,۴. منابع و مأخذ:

- ۷,۴,۱. ذکر منابع به ترتیب حروف الفبا و بر اساس نام صاحب اثر؛
- ۷,۴,۲. در ذکر منبع حداقل شش دسته اطلاعات، ضروری به نظر می‌رسد:
- ۱- نام خانوادگی و نام مؤلف یا مؤلفان ۲- تاریخ انتشار اثر (قمری و میلادی با «ق» یا «م» مشخص شود) ۳- عنوان اثر (به صورت پر رنگ) ۴- نوبت چاپ ۵- نام شهر ۶- نام ناشر
- ۷,۴,۳. جداسازی اطلاعات با نقطه و جداسازی اجزای مختلف هر یک با ویرگول (،)؛ مانند:
- الف) در تک مؤلف
جوادی، آملی، عبدالله (۱۳۷۲). هدایت در قرآن (چاپ سوم). تهران: مرکز نشر فرهنگی رجاء.
- ب) در ارجاع منابع از دو مؤلف یا بیشتر به شکل زیر می‌آید
سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، زهره (۱۳۷۹). روشهای تحقیق در علوم رفتاری (چاپ سوم). تهران: نشر آگاه.
- ج) آثار دارای مترجم به شکل زیر می‌آید
صدرالدین شیرازی، محمد (۱۳۷۵). شواهد الربوبیه، ترجمه جواد مصلح (چاپ دوم). تهران: انتشارات سروش
- د) آثار با عنوان سازمان‌ها و نهادها
مرکز اسناد و مدارک علمی. وزارت آموزش و پرورش (۱۳۶۲). واژه‌نامه فارسی - انگلیسی. تهران: نشر مؤلف
- ه) آثار به جای مؤلف ویراستار یا چند نفر گردآورنده یا مجموعه مقالات به شکل زیر:
شفیع‌آبادی، عبدالله (گردآورنده) (۱۳۷۴). مجموعه مقالات جنگ روانی. تهران: انتشارات سمت.
- ۷,۴,۴. اگر قرآن و نهج البلاغه جزء منابع هستند ابتدا قرآن و بعد از آن نهج البلاغه بدون شماره ذکر شوند و بعد منابع دیگر با شماره گذاری درج شوند.
- ۷,۴,۵. در فهرست منابع در صورت معلوم نبودن بعضی از مشخصات کتاب، باید آنها را به ترتیب با این حروف اختصاری مشخص کرد: بی نا (بدون ناشر)، بی جا (بدون محل نشر)، بی چا (بدون چاپ)، بی تا (بدون تاریخ). در مقالات عربی نیز به همین روش (با همین حروف) عمل می‌شود.

۸. تایپ و صفحه‌آرایی مقاله:

- امروزه تقریباً اکثر مجلات علمی، مقالات خود را به صورت تایپ شده می‌پذیرند. از این رو بیان برخی از اصول تایپ مفید فایده است:
۱. قبل از چکیده مقاله بسم الله الرحمن الرحیم بیاید.

۲. عنوان مقاله در وسط سطر و با فاصله ۴ سانتی متر از بالا با قلم یا فونت B Lotus برجسته (Bold) شماره ۱۶ تایپ می شود.
۳. نام مؤلف در زیر عنوان و در سمت چپ و با فاصله ۱/۵ سانتی متر با قلم B Traffic شماره ۱۰ تایپ می شود.
۴. مقدمه در صفحه دوم بیاید نه ادامه چکیده.
۵. نتیجه در ادامه مقاله آورده شود، نه از ابتدای صفحه.
۶. فهرست منابع از ابتدای صفحه شروع شود.
۷. نام و نام خانوادگی مولف یا مؤلفان و پایه تحصیلی ایشان با علامت ستاره یا شماره در پاورقی همان صفحه با قلم B Lotus نازک شماره ۱۲ که متناسب با قلم پاورقی است، تایپ می گردد.
۸. عناوین فرعی مقاله (از مقدمه تا نتیجه) با شماره های تفکیک کننده مانند ۱، ۲، ۳، با قلم B Lotus برجسته (Bold) شماره ۱۴ تایپ می شود.
۹. عناوین فرعی با شماره های تفکیک کننده مانند ۱، ۱، ۲، ۱، ۳، با قلم B Lotus برجسته (Bold) شماره ۱۳ تایپ می شود.
۱۰. متن مقاله با قلم B Lotus نازک، شماره ۱۴ تایپ شده و ابتدای هر بند (پاراگراف) با کمی تورفتگی (اشپون) با فاصله ۰/۵ سانتی متر آغاز می گردد.
- برای ایجاد تورفتگی از کلید space استفاده نشود و تنها از تنظیمات خودکار پاراگراف استفاده شود.
۱۱. فاصله بین سطرهای متن ۱ سانتی متر و فاصله آنها از عنوان های فرعی ۲ سانتی متر است.
۱۲. فاصله حاشیه صفحه ها از هر طرف ۲،۵ سانتی متر و از بالا و پایین نیز ۲،۵ سانتی متر و فاصله آخرین سطر با پاورقی ۱ سانتی متر است.
۱۳. نقل قول مستقیم در داخل گیومه با قلم B Badr شماره ۱۲ و پررنگ شده تایپ می گردد.
۱۴. شماره صفحات در گوشه سمت چپ و بالای صفحه تایپ می گردد.
۱۵. قلم انگلیسی لازم برای تایپ پاورقی Times medium با شماره ۸ است و همین قلم برای انگلیسی در متن و منابع با شماره ۱۰ استفاده می شود.